

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur*

Evaluatie

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachtoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling &
innovatie

Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl

Contactpersonen

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Datum
09-12-2025

Projectnaam
Vervroegd slachten bij hitte -
roodvlees

Opdrachtgever

[Redacted]
[Redacted]

Inhoud

Samenvatting.....	3
Afkortingen.....	7
1. Inleiding.....	7
2. Aanpak.....	10
2.1 Theoretisch en intern onderzoek	10
2.2 Praktijkonderzoek	11
3. Resultaten	12
3.1 Theoretisch en intern onderzoek	12
3.1.1 Inzet toezichthouders.....	12
3.1.2 Welzijn medewerkers.....	12
3.1.3 Capaciteit en kosten NVWA	15
3.2 Praktijkonderzoek	16
3.2.1 Huidige situatie	16
3.2.2 Voorgesprekken.....	17
3.2.3 Simulaties	18
4. Reflectie	21
5. Conclusies en aanbevelingen.....	25
Bijlage I: Vervroegd slachten pluimveesector	28
Bijlage II: Vragenlijst toezichthouders	30
Bijlage III: Simulatie vervroegd slachten	31

Samenvatting

Op dit moment geldt dat dieren niet op transport mogen bij een buitentemperatuur van 35°C of hoger. In 2022 nam de Tweede Kamer een motie aan voor het aanpassen van die temperatuur naar 30°C. De reden om deze beleidsregel aan te passen is het verlagen van dierenwelzijnsrisico's, omdat er bij hoge temperaturen hittestress bij dieren kan ontstaan. Naar aanleiding van de motie is de NVWA gevraagd om uit te zoeken of het mogelijk is om bij hitte nachtelijk te slachten. De uitkomsten van het onderzoek zijn te lezen in deze evaluatie.

Aanpak

De roodvleessector stond in dit onderzoek centraal, nadat in de zomer van 2024 de pluimveesector al nader was onderzocht. In een theoretisch en intern onderzoek is gekeken naar de effecten van vervroegde (twee uur vervroegen) en nachtelijke (meer dan twee uur vervroegen) diensten op capaciteit van toezicht, welzijn van medewerkers en NVWA-kosten. Ook is er een aanzet gedaan tot een praktijkonderzoek. Deze kon niet uitgevoerd worden, grotendeels omdat er te weinig toezichthouders bereid waren en deels vanwege het terugtrekken van één van de bedrijven. Om toch zoveel mogelijk informatie op te halen is overgegaan op simulaties. Hierin is er theoretisch gekeken naar de effecten van het aanpassen van slachttijden in verschillende hittescenario's.

Dierenwelzijn

Het effect van nachtelijk slachten op dierenwelzijn hangt af van verschillende factoren. Dit effect kan positief zijn wanneer de gehele vervoersoperatie, van laden tot en met lossen, in de koelere uren plaatsvindt. In hitteperiodes bestaat het risico dat het in de avonduren nog te warm is en dat dieren tijdens het laden hittestress ontwikkelen, waardoor een negatief effect op dierenwelzijn ontstaat. Een ander negatief effect op dierenwelzijn kan ontstaan op het primaire bedrijf. Door verlies in slachtcapaciteit kunnen niet alle dieren van het primaire bedrijf naar het slachtbedrijf, waardoor het aantal dieren daar oploopt.

Inzet toezichthouders

De inzet van toezicht voor vervroegde slachttijden is gebonden aan afspraken die gemaakt zijn binnen het arbeidsrecht, waarvan vrijwillige inzet buiten reguliere werktijden er één is. Bij de toezichthouders in roodvleesslachtbedrijven was er bereidheid om twee uur vervroegd toezicht te houden (62%). Dit geeft aan dat het voor de NVWA mogelijk is om twee uur vervroegd slachten te realiseren, mits er voldoende toezichthouders inzetbaar zijn bij de bedrijven die een aanvraag doen. Voor nachtelijk slachten is de bereidheid (36%) waarschijnlijk te laag om een planning rond te krijgen. De sector gaf aan zorgen te hebben over de inzetbaarheid van toezicht bij vervroegde slachttijden, vanwege het vrijwillige karakter. De sector verwachtte dat hun eigen medewerkers wel bereid zouden zijn om nachtdiensten te werken, maar gaven tegelijkertijd aan dat de effecten hiervan op het welzijn van de medewerkers één van hun grootste zorgen was. De NVWA deelt deze zorg met betrekking tot haar toezichthouders.

Het werken tussen 00:00 uur en 06:00 uur verstoort het natuurlijke dag-nachtritme. Hoe groter de verschuiving ten opzichte van het natuurlijke ritme, hoe groter de effecten. Vermoeidheid en een laag energieniveau zijn een paar van de mogelijke effecten. Als gevolg hiervan kan uitval ontstaan.

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachttoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

Capaciteit en kosten

Bij het vervroegen van de slachttijden naar eerder dan 06:00 uur mogen ondersteunende medewerkers toezicht (OMT), vanwege aanvullende afspraken op hun cao, maar beperkt worden ingeroosterd. De arbeidskosten zijn bij het vervroegen van slachttijden de grootste kostenpost. Wanneer de 14 grote roodvleesslachtdbedrijven twee uur vervroegd zouden slachten zijn de totale extra NVWA-kosten rond €70.000 per week. Wanneer deze bedrijven nachtelijk (starttijd 00:00 uur) zouden slachten komen de extra NVWA-kosten globaal genomen uit op €199.000 per week. Doordat toezicht minder uren inzetbaar is gaat ook de slachtcapaciteit naar beneden. Bij twee uur vervroegen kan dit voor een groot deel gecompenseerd worden op de zaterdag, ervan uitgaande dat er voldoende toezichthouders inzetbaar zijn, maar bij nachtelijk slachten lukt dit niet. In de praktijk zullen waarschijnlijk niet alle 14 bedrijven tegelijk vervroegd of nachtelijk slachten aanvragen, dus dan zullen de totale kosten lager zijn.

Praktijkonderzoek

Vanaf 27°C treedt het nationaal plan voor veetransport (NPV) in werking. De NVWA en sector nemen dan extra maatregelen voor dierenwelzijn tijdens transporten en op slachtbedrijven. Daarnaast is het mogelijk om twee uur vervroegd slachten aan te vragen. De sector maakt hier echter nauwelijks tot nooit gebruik van, omdat OMT dan minder uren inzetbaar zijn. Het gevolg hiervan is dat er minder uren kan worden geslacht en er dus ingeleverd moet worden op slachtcapaciteit. Ondanks dat er niet vervroegd wordt geslacht kan de sector het verlies in slachtcapaciteit bij de beleidsregel voor dierslachten van 35°C goed opvangen. En de afgelopen jaren zijn de inspectieresultaten met betrekking tot dierenwelzijn in de roodvleessector stabiel, met tot half augustus dit jaar in totaal 17 meldingen.

Wanneer de beleidsregel wordt aangepast naar 30°C zullen slachtbedrijven vaker vervroegd of nachtelijk willen slachten. Wanneer dit vaker voorkomt heeft dit grote gevolgen voor de slachtcapaciteit en de medewerkers. De te maken keuzes voor het vervroegen van slachttijden verschilt per bedrijf. Dit is afhankelijk van onder andere het aantal diensten, de stalcapaciteit, de mogelijkheid om uit te wijken naar andere dagen en de financiële buffer. Voor het vervroegen van slachttijden moeten de bedrijven veel regelen. In de gehele keten sluit alles nauw op elkaar aan. Het is belangrijk dat iedere partij (o.a. primaire bedrijf, transport, eigen personeel, afvoer) goed wordt geïnformeerd en meebeweegt. De bedrijven gaven aan dat de verwachte voordelen (voor dierenwelzijn) van vervroegd slachten niet opwegen tegen alles wat moet worden geregeld. Echter, wanneer de beleidsregel van 30°C ingaat zal er wel voor gekozen worden om vervroegd te slachten om zoveel mogelijk slachtcapaciteit te kunnen behouden.

Conclusies

Voor zowel de NVWA als het bedrijfsleven zitten er uitdagingen in het realiseren van vervroegd/nachtelijk slachten. Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat nachtelijk slachten niet mogelijk is. Wel is het mogelijk twee uur vervroegd slachten te realiseren onder randvoorwaarden:

- Er zijn voldoende toezichthouders bereid en beschikbaar om de gewenste vervroegde dienst te werken.
- Alle toezichthouders moeten het reguliere aantal uren inzetbaar zijn.
- Er gaat niet te veel slachtcapaciteit verloren.
- De extra NVWA-kosten van vervroegd slachten dienen gedekt te worden.

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachtoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

Conclusies aansluitend bij de randvoorwaarden:

- Het is voor de NVWA mogelijk een planning rond te krijgen voor twee uur vervroegd slachten, mits er voor het slachtbedrijf dat de aanvraag doet voldoende toezichthouders beschikbaar zijn. Voor het vervroegen van meer dan twee uur is de bereidheid van toezichthouders waarschijnlijk onvoldoende om een planning te kunnen maken.
- De NVWA kan de realisatie van vervroegd slachten niet garanderen, omdat toezichthouders hiervoor op vrijwillige basis worden ingezet. Dit geeft bedrijven onzekerheid in de mogelijkheid tot vervroegd slachten.
- Bij het vervroegen van slachtdiensten zijn OMT minder uren inzetbaar. Hierdoor kan er minder lang geslacht worden en ontstaat er verlies in slachtcapaciteit.
- Een hele week vervroegd of nachtelijk slachten zorgt voor verlies in slachtcapaciteit. Bedrijven met één dienst zouden gemiste uren mogelijk (deels) kunnen compenseren op andere dagen. Bedrijven met twee diensten kunnen nog maar een enkele dienst draaien en verliezen slachtcapaciteit. Voor beide type bedrijven is dit op langere termijn niet houdbaar.
- Het vervroegen van de slachttijden brengt extra NVWA-kosten met zich mee. Op basis van de huidige wet- en regelgeving worden deze kosten doorbelast naar de aanvrager van het toezicht.

Overige conclusies:

- Het vervroegen van slachttijden brengt risico's met zich mee voor dierenwelzijn. Er is kans dat het tijdens het laden van de dieren in de avonduren nog zodanig warm is dat er hittestress ontstaat. Bij langere periodes van vervroegd slachten kunnen er dierenwelzijnsproblemen op het primaire bedrijf ontstaan.
- Nachtdiensten hebben een groot effect op medewerkers van zowel de NVWA als de bedrijven zelf, met mogelijk uitval als gevolg. Dit is één van de grootste zorgen bij de slachtbedrijven als het gaat om vervroegd slachten. De NVWA deelt deze zorg.
- Roodvleesslachtbedrijven maken op dit moment nauwelijks gebruik van de mogelijkheid voor twee uur vervroegd slachten, omdat er dan vanwege beperkte inzet van toezicht van de NVWA minder uren geslacht kan worden. Daarnaast houdt de aanvraagtijd van een halve week de sector tegen, omdat er in die tijd nog veel in de temperatuur kan veranderen en vervroegen misschien niet meer nodig is.
- Bij de huidige beleidsregel van 35°C is het voor de roodvleessector niet nodig vervroegd te slachten. Als de aanvoer van dieren op hete dagen eerder stopt is dit op te vangen, omdat deze temperatuur niet vaak voorkomt.
- Bij de beleidsregel van 30°C zal het vaker voorkomen dat er geen dieren getransporteerd mogen worden. Roodvleesslachtbedrijven zullen dan vaker genoodzaakt zijn om slachttijden te vervroegen om (zoveel mogelijk) slachtcapaciteit te kunnen behouden.
- Om het vervroegen van slachttijden te realiseren moeten slachtbedrijven veel regelen. Omdat in de sector alles nauw op elkaar aansluit komt het veranderen van slachttijden nogal precies en moet er met veel zaken rekening gehouden worden.

Aanbevelingen

- Zet als overheid en sector allereerst in op twee uur vervroegd slachten. Bekijk indien de beleidsregel voor diertransport wordt aangepast naar 30°C naar de mogelijkheden voor slachtbedrijven met twee diensten om gefaseerd verder te vervroegen bij langere periodes van hitte.

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachtoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

- Herijk als overheid het NPV wanneer de beleidsregel voor diertransport wordt aangepast naar 30 °C. Neem hierin het volgende mee: het aantal uren dat toezichthouders inzetbaar zijn, de extra kosten, de zekerheid van inzetbaarheid van toezicht voor vervroegen en op zaterdag, en de aanvraagtijd voor het vervroegen van slachttijden.
- Bekijk als overheid welke belemmeringen de cao Rijksoverheid nu kent als het gaat om de inzet van toezicht voor vervroegd slachten, en op welke manier die belemmeringen geminimaliseerd kunnen worden.
- Blijf als ministerie, NVWA en sector met elkaar in gesprek over het waarborgen van dierenwelzijn.
- Kijk als sector vooruit. Houd er als sector rekening mee dat het in de zomermaanden heet kan worden en neem zo nodig extra voorzorgsmaatregelen.
- Zorg er als NVWA en sector voor dat het voor medewerkers aantrekkelijk is om te werken in vervroegde diensten.
- Zorg er als NVWA voor dat protocollen die gelden voor vervroegde diensten bijgewerkt zijn en actief worden gecontroleerd.
- Kijk als sector verder dan alleen de buitentemperatuur en zet in op actief gekoelde vervoermiddelen voor diertransport.
- Zorg als overheid voor duidelijkheid en transparantie in wie de extra kosten die bij de NVWA ontstaan bij nachtelijk slachten moet betalen.
- Blijf als sector laten zien dat er wordt gewerkt aan dierenwelzijnsverbeteringen.

Afkortingen

IMT: inspectiemedewerker toezicht
OMT: ondersteunend medewerker toezicht
NPV: nationaal plan voor veetransport
TDA: toezichthoudend dierenarts

1. Inleiding

Iedere zomer wordt er gesproken over de effecten van hitte op dierenwelzijn tijdens transport. In 2022 nam de Tweede Kamer een motie van Vestering aan die aangeeft dat de beleidsregel diertransport aangepast dient te worden van 35°C naar 30°C.¹ De reden om deze beleidsregel aan te passen is het verlagen van dierenwelzijnsrisico's, omdat er bij hoge temperaturen hittestress bij dieren kan ontstaan (zie kader 1).

In de beleidsregel diertransport bij hoge temperaturen staat nu het volgende: *Het vervoeren of laten vervoeren van dieren geschiedt in ieder geval op zodanige wijze dat het de dieren waarschijnlijk letsel of onnodig lijden berokkent als bedoeld in artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97 (PbEU 2005, L 3) indien het vervoer plaatsvindt bij een buitentemperatuur van ten minste 35 graden Celsius met een vervoermiddel dat niet is uitgerust met een actief koelingssysteem.*² Dit houdt in dat dieren niet getransporteerd mogen worden als het 35°C of warmer is, tenzij er een vervoermiddel met een actief koelingssysteem wordt ingezet. Onder een actief koelingssysteem wordt verstaan dat de warmte actief uit het vervoermiddel kan worden onttrokken.

De NVWA ziet er op toe dat dierenwelzijn wordt gewaarborgd door de dieren bij aankomst op het slachtbedrijf en voorafgaand aan de slacht te keuren. Het toezicht start in de roodvleessector over het algemeen om 06:00 uur. Bij hitte (vanaf lokaal voorspelde temperatuur van 33°C) is het mogelijk om tot twee uur vervroegd toezicht aan te vragen volgens het nationaal plan voor veetransport (NPV).³ Door de slachttijden te vervroegen kunnen dieren in de koelere uren worden getransporteerd.

Aan de hand van de aangenomen motie om de diertransporttemperatuur te verlagen heeft de toenmalige Minister Adema toegezegd in gesprek te gaan met de NVWA om de mogelijkheden van vervroegd slachten te onderzoeken. De huidige (demissionair) Minister Wiersma heeft aangegeven dat, voordat de beleidsregel wordt geïmplementeerd, deze eerst genotificeerd moet zijn door de Europese Commissie. Dit is inmiddels gebeurd. Daarnaast is de NVWA gevraagd om uit te

¹ <https://zoek.officiëlebezoekingen.nl/kst-28286-1255.html>

² [wetten.nl - Regeling - Beleidsregel diertransport bij hoge temperaturen - BWBR0043766](https://wetten.nl/-Regeling-Beleidsregel-diertransport-bij-hoge-temperaturen-BWBR0043766)

³ [Nationaal plan voor veetransport bij extreme temperaturen \(HTSL-TRTPECOL-WLZVL-05\) | Voorschrift | NVWA](#)

zoeken of nachtelijk slachten mogelijk gemaakt kan worden.⁴ Hiervoor zijn een aantal vragen opgesteld:

- Wat is de bereidheid van toezichthouders om nachtelijk te slachten?
- Wat zijn de effecten van hitte en nachtdiensten op mensenwelzijn?
- Wat is de impact van nachtelijk slachten (starttijd 00:00 uur) op de capaciteit van toezicht?
- Wat zijn de NVWA-kosten voor nachtelijk slachten?
- Welke belemmeringen zijn er voor de sector bij het huidige NPV?

Ook is er gevraagd een pilot in de roodvleessector uit te voeren om de effecten van nachtelijk slachten in de praktijk te onderzoeken. In 2024 is in de pluimvee sector een vergelijkbaar onderzoek gedaan. Voor deze sector is een apart traject gestart (zie Bijlage I). In dit evaluatierapport zijn de bevindingen voor vervroegd slachten in de roodvleessector op een rij gezet en geëvalueerd.

Kader Dierenwelzijn: hittestress

Wanneer de omgevingstemperatuur boven bepaalde waardes komt kunnen dieren hittestress krijgen. De European Union Reference Centre for Animal Welfare (EURCAW) hanteert de volgende definitie voor hittestress⁵:

When an animal is unable to maintain a thermoneutral state, causing their core temperature to increase above a normal temperature due to an increase in internal heat production and inability to dissipate heat effectively. Heat stress can impact animal health, welfare, production and may even lead to death (Das et al., 2016). Hittestress ontstaat als het dier niet in staat is om de lichaamstemperatuur binnen de normale grenzen te houden en het dier de hitte niet kwijt raakt ondanks aanpassingen in gedrag (bijvoorbeeld verkoeling opzoeken) of lichamelijke processen (bijvoorbeeld zweten). Tijdens hittestress wordt veel energie verbruikt. Dieren worden lusteloos en kunnen uitdrogen of zelfs sterven.

Hittestress per dier(soort)

De temperatuur waarbij hittestress ontstaat verschilt per diersoort en is afhankelijk van factoren zoals stress, leeftijd, lichaamsgewicht, conditie en productieniveau.⁶ Zo hebben bijvoorbeeld drachtige en lacterende dieren eerder last van hittestress dan andere dieren. EURCAW geeft aan dat de thermoneutrale zone, het temperatuurgebied waarin het dier zijn lichaamstemperatuur kan handhaven zonder daarvoor extra energie te leveren, voor vleesvarkens boven de 60 kilogram tot 22°C is⁷, voor melkkoeien tot 25°C en voor schapen tot 27°C.⁸ In temperaturen die daarboven liggen kan er hittestress ontstaan. De maximale temperatuur voor de comfortzone, het temperatuurgebied waarin het dier zich het prettigst voelt, ligt zo'n 2 tot 5 °C lager. Naast de omgevingstemperatuur heeft luchtvochtigheid een effect op hittestress. Hoe hoger de luchtvochtigheid, hoe eerder er hittestress optreedt.

⁴ Commissiedebat Dierenwelzijn. 11 februari 2025. ([Eerste Kamer der Staten-Generaal](#))

⁵ [Heat stress – EURCAW Ruminants & Equines](#)

⁶ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/more-space-lower-temperatures-shorter-journeys-efsa-recommendations-improve-animal-welfare>

⁷ [https://eurcaw-pigs.eu/search/result/panting-and-changes-in-respiratory-rate:-indicators-of-heat-stress-on-farm-and-during-transport-\(ifs-pigs-2020-19-en;-v1.0\)?id=1010393](https://eurcaw-pigs.eu/search/result/panting-and-changes-in-respiratory-rate:-indicators-of-heat-stress-on-farm-and-during-transport-(ifs-pigs-2020-19-en;-v1.0)?id=1010393)

⁸ <https://www.eurcaw-ruminants-equines.eu/wp-content/uploads/2025/04/REV-Ruminants-Equines-2024-01-EN.pdf>

Varkens beschikken niet over functionele zweetklieren, waardoor ze hun warmte alleen kunnen kwijtraken door aanpassingen in hun gedrag. Daarnaast is door selectie op productiekeurmerken de warmtetolerantie van varkens afgenomen.⁹ Dit maakt deze dieren gevoelig voor hittestress. Het eerste teken van hittestress dat een varken laat zien is een verhoogde ademhaling (eerst via de neus en daarna met open bek (hijgen)).¹⁰ Door de verdamping die daarbij ontstaat verliest het dier zijn warmte. Ook een verhoogde lichaamstemperatuur kan een signaal zijn van hittestress (in combinatie met omgevingsfactoren en andere tekenen van hittestress bij de dieren). Varkens raken het beste hun warmte kwijt door languit op hun zij te gaan liggen, zonder daarbij contact met andere varkens te maken. Op die manier kan de warmte aan de grond worden afgegeven.^{12 13 14}

Bij runderen is het eerste teken van hittestress, net als bij varkens, een verhoogde ademhaling. Als de ademhaling verder verhoogt en oppervlakkig wordt gaat het dier over op hijgen. Runderen zijn in staat om te zweten, waardoor ze minder gevoelig voor hittestress zijn dan varkens. Bij runderen kan een verhoogde ademhaling, in combinatie met zweten en een verhoogde lichaamstemperatuur, duiden op hittestress.^{15 16}

Ook bij schapen is een verhoogde ademhaling een eerste teken van hittestress. Als de (lichaams)temperatuur stijgt kan de verhoogde ademhaling overgaan in hijgen. Andere signalen van hittestress bij het schaap zijn zweten en speekselen.¹⁷

Transport en hittestress

Als er over diertransport wordt gesproken omvat dit de gehele vervoersoperatie van plaats van vertrek tot de plaats van bestemming, inclusief het laden en lossen.¹⁸ Transport kan de kans op hittestress bij dieren vergroten. Zo kan stress tijdens het vangen en laden invloed hebben op de hittestolerantie van dieren. De temperatuur in het vervoermiddel, welke vaak hoger is dan de buitentemperatuur, kan een rol spelen in hittestress. De binnentemperatuur van een vervoermiddel varieert vaak met koelere zones achter onderin en warmere zones vooran bovenin.¹⁹ Andere factoren die meespelen zijn de luchtvochtigheid en de mate van ventilatie in het vervoermiddel. Dit is van invloed op de gevoelsstemperaturen en de mogelijkheid voor de dieren om warmte af te voeren.²⁰

⁹ [Advies van BURO over het transport van vleesvarkens en vleeskuikens bij \(extreem\) hoge temperaturen | Advies | NVWA](#)

¹⁰ [Welfare of pigs at slaughter | EFSA](#)

¹¹ [Advies van BURO over het transport van vleesvarkens en vleeskuikens bij \(extreem\) hoge temperaturen | Advies | NVWA](#)

¹² [Welfare of pigs at slaughter | EFSA](#)

¹³ [Advies van BURO over het transport van vleesvarkens en vleeskuikens bij \(extreem\) hoge temperaturen | Advies | NVWA](#)

¹⁴ [Welfare of pigs during transport | EFSA](#)

¹⁵ [Welfare of cattle at slaughter | EFSA](#)

¹⁶ [Welfare of cattle during transport](#)

¹⁷ [Welfare of small ruminants during transport | EFSA](#)

¹⁸ [EUR-Lex - 02005R0001-20191214 - EN - EUR-Lex](#)

¹⁹ [Advies van BURO over het transport van vleesvarkens en vleeskuikens bij \(extreem\) hoge temperaturen | Advies | NVWA](#)

²⁰ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/more-space-lower-temperatures-shorter-journeys-efsa-recommendations-improve-animal-welfare>

Om te beoordelen of dieren geschikt zijn voor transport, dient er zowel naar de omgevingstemperatuur als luchtvochtigheid te worden gekeken. De EFSA²¹ en BuRO²² adviseren dat de temperatuur in het vervoermiddel niet hoger dient te zijn dan:

- Varken: 25°C voor slachtrijpe dieren en 22°C voor zeugen, maar respectievelijk 22°C en 20°C zou beter zijn
- Rund: 25°C (afhankelijk van type dier)
- Schaap: 28°C voor ongeschoren en 32°C voor geschoren.

Er zijn verschillende soorten ventilatiesystemen die worden gebruikt in vervoermiddelen. Bij passieve ventilatie wordt er tijdens het rijden lucht naar binnen gezogen. Hierdoor is er alleen een luchtstroom als het vervoermiddel in beweging is. Bij stilstand zal er geen tot beperkte ventilatie zijn, afhankelijk van de windsnelheid en -richting. Hierdoor kunnen de temperatuur en luchtvochtigheid in het vervoermiddel snel toenemen met mogelijk zorgelijke gevolgen voor de dieren. Bij mechanische ventilatie wordt lucht uit het vervoermiddel afgevoerd en verse lucht toegevoerd. In dit geval is er zowel luchtstroom tijdens het rijden als tijdens stilstand. De lucht die naar binnen wordt gebracht wordt niet actief gekoeld, dus bij hoge buitentemperaturen zal de temperatuur in het vervoermiddel ook hoog zijn.

2. Aanpak

Om de mogelijkheden en effecten van het vervroegen van slachttijden in de roodvleessector op een rij te zetten zijn er twee trajecten gestart: een theoretisch en intern onderzoek, en een praktijkonderzoek.

2.1 Theoretisch en intern onderzoek

Voor de mogelijkheden en effecten van vervroegde slachttijden zijn verschillende zaken uitgezocht:

- De bereidheid van toezichthouders om te werken in vervroegde diensten (twee uur vervroegen), nachtelijk diensten (vier tot zes uur vervroegen) en/of op zaterdag. Hiervoor is er binnen NVWA toezicht roodvlees een brede uitvraag gedaan door middel van een enquête (zie Bijlage II).
- De effecten van vervroegde werktijden op het welzijn van medewerkers. Hiervoor is informatie opgehaald uit de literatuur en bij een aantal toezichthouders met ervaring in nachtdiensten. De protocollen die bij de NVWA gelden bij hitte en vervroegde diensten zijn eveneens meegenomen.
- De effecten van vervroegde slachttijden op de capaciteit van toezicht en de NVWA-kosten. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen twee uur vervroegd slachten, wat volgens het huidige NPV al mogelijk is, en nachtelijk slachten (start 00:00 uur).

²¹ [More space, lower temperatures, shorter journeys: EFSA recommendations to improve animal welfare during transport | EFSA](#)

²² [Advies van BURO over het transport van vleesvarkens en vleeskuikens bij \(extreem\) hoge temperaturen | Advies | NVWA](#)

2.2 Praktijkonderzoek

Het doel van het praktijkonderzoek was om inzicht te krijgen in de effecten van nachtelijk slachten op dierenwelzijn, de toezichthouders werkzaam bij het slachtbedrijf en logistiek. Voordat het praktijkonderzoek uitgevoerd kon worden moest er geïnventariseerd worden welke bedrijven mee wilden doen, en in hoeverre toezichthouders wilden deelnemen aan een praktijkweek.

Deelname bedrijven

De Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV) heeft haar leden gevraagd mee te doen aan het praktijkonderzoek. De bedrijven met interesse waren uitgenodigd voor de kick-off. Tijdens de kick-off lieten de aanwezigen weten eerst een voorgesprek te willen waarin bekeken zou worden wat nachtelijk slachten voor het betreffende bedrijf zou inhouden en welke voor- en nadelen eraan vastzitten. In totaal waren er voorgesprekken met acht roodvleesslachtbedrijven. Vijf bedrijven gaven aan mee te willen doen aan het praktijkonderzoek. De overige bedrijven wilden graag betrokken blijven bij de evaluatie.

Deelname toezichthouders NVWA

Voor de deelnemende bedrijven is onder de toezichthouders een gerichte uitvraag gedaan voor deelname aan de praktijkweek. Aan de hand van de reacties na de uitvraag via e-mail was het duidelijk dat er voor twee locaties onvoldoende capaciteit was om de planning voor een praktijkweek rond te krijgen. Voor twee andere locaties was er bijna voldoende bereidheid. Maar ook hier was, na een extra belpoging met toezichthouders die nog niet hadden gereageerd, onvoldoende capaciteit voor een praktijkweek. Er bleef één bedrijf over, maar zij lieten weten geen praktijkonderzoek te willen doen, omdat ze onder verscherpt toezicht stonden en al hun aandacht daar naartoe ging.

Door onvoldoende capaciteit in toezicht van de NVWA en het terugtrekken van het bedrijf waar toezicht wel mogelijk was, kon het praktijkonderzoek niet gerealiseerd worden. Om toch zoveel mogelijk informatie op te halen is overgaan op simulaties. Met deze simulaties is er theoretisch gekeken naar wat er bij het vervroegen van slachttijden komt kijken in verschillende hittescenario's. Vier slachtbedrijven deden mee aan de simulatie: twee varkensslachterijen met twee diensten, een rundveeslachterij met één dienst en een kalverslachterij met één dienst.

In de laatste fase van het project zijn er evaluatiegesprekken geweest met de bedrijven met twee diensten, de betrokken bedrijven met één dienst die niet hebben deelgenomen aan de simulatie en de bedrijfsbeheerders en teamleiders van toezicht. In deze gesprekken werden de simulatieresultaten besproken en konden aanwezigen hun reactie geven.

3. Resultaten

Hieronder zijn de resultaten van het onderzoek voor de roodvleessector uitgewerkt.

3.1 Theoretisch en intern onderzoek

Om erachter te komen of nachtelijk slachten gerealiseerd kan worden, is onderzoek gedaan naar:

- De bereidheid van toezichthouders van de NVWA om vervroegde diensten, nachtelijke diensten of op zaterdag te werken;
- De effecten van nachtdiensten op medewerkers in de slachtsector;
- De effecten van vervroegd en nachtelijk slachten op de capaciteit en NVWA-kosten.

3.1.1 Inzet toezichthouders

De inzet van toezicht voor vervroegde slachttijden is gebonden aan afspraken die gemaakt zijn binnen het arbeidsrecht. Eén van deze afspraken is dat de inzet buiten reguliere werktijden op vrijwillige basis geschiedt. Onder de toezichthouders is een brede uitvraag gedaan naar de bereidheid om bij hitte vroegere diensten te werken en om op zaterdag te werken om gemiste uren te compenseren. De uitvraag vond plaats door middel van een anonieme enquête met de vragen of men bereid is twee uur eerder te beginnen, 4 tot 6 uur eerder te beginnen en/of op zaterdag te werken. In totaal waren er 361 respondenten, 43% van het totaal aantal toezichthouders. Een deel van de respondenten gaf aan bereid te zijn om andere diensten te werken. Van de ondervraagden was 62% bereid twee uur eerder te beginnen, 36% wilde wel 4 tot 6 uur eerder beginnen en 34% zou wel op zaterdag willen werken.

Er is gevraagd wat toezichthouders zou motiveren om vroegere diensten of zaterdagdiensten te maken. Hierop werd het meest geantwoord dat het zou motiveren als er een financiële beloning tegenover staat. Ook dierenwelzijn werd aangegeven als motivator. Een aantal respondenten noemden zelf nog dat extra vrije tijd of compensatie uren ze zou kunnen motiveren.

3.1.2 Welzijn medewerkers

Het veranderen van werktijden naar de vroege uren heeft een effect op de werknemers. Werk tussen 00:00 uur en 06:00 uur verstoort het natuurlijke dag-nachtritme en dit heeft negatieve effecten op het welzijn van de mens. Zo gaat de slaapkwaliteit omlaag (kortere duur, minder diep), waardoor vermoeidheid en verminderde alertheid kan ontstaan. De Gezondheidsraad meldt dat slaapproblemen anderhalf tot twee keer vaker voorkomen bij mensen die in de nacht werken vergeleken met mensen die overdag werken.²³ Ook kan de energiehuishouding, mentale veerkracht en fysieke gezondheid aangetast worden,

²³ Gezondheidsraad. Gezondheidsrisico's door nachtwerk. Den Haag: Gezondheidsraad, 2017; publicatienr. 2017/17.
(<https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2017/10/24/gezondheidsrisicos-door-nachtwerk>)

waardoor onder andere energiedips, stress en ziekte kunnen ontstaan.²⁴ Hoe groter de verschuiving van de werkuren ten opzichte van het natuurlijke ritme, hoe groter de effecten op de mens.²⁵ Dit betekent dat het verschuiven van slachttijden naar eerder dan 06:00 uur hoe dan ook een effect heeft op de medewerkers, maar dat nachtdiensten meer impact hebben dan twee uur vervroegen.

Het werken in de nacht verhoogt de kans op fouten en ongevallen, door vermoeidheid en doordat reactievermogen, alertheid en geheugenfunctie afneemt.²⁶ ²⁷ Daarnaast kan het werken in de nacht effect hebben op het privéleven. In een onderzoek van TNO en RIVM is aangetoond dat mensen die in de nacht werken 2,5 keer meer kans hebben op een slechte werk-privébalans.²⁸ In de evaluatie van het experiment nachtelijk slachten dat in 2024 in de pluimveesector is gedaan werden deze punten onderbouwd. Toezichthouders gaven aan het werken in de nacht zwaar te vinden. Ze waren vermoeid, sliepen minder goed en hadden meer hersteltijd nodig dan bij reguliere diensten. Tijdens de ritten tussen thuis en het slachtbedrijf was men minder alert. Door sommigen werd de rit naar huis zelfs als onverantwoord en gevaarlijk beschouwd.

Praktijkervaring toezichthouders

Ondanks dat er geen praktijkonderzoek kon worden gedaan, zijn er bij de NVWA veel toezichthouders die ervaring hebben met het werken in de nachtelijke uren. Een aantal van hen zijn benaderd om hun ervaringen te delen. Er is gesproken met zes toezichthouders (3 OMT, 3 TDA (1 pluimvee, 2 roodvlees)). Vijf van hen hadden ervaring met vervroegde diensten in de slachtsector, en één van hen in een andere sector. Een aantal van hen maakten nog steeds af en toe vervroegde diensten bij het in werking treden van het NPV. De tijden waarop de toezichthouders moesten beginnen in de vervroegde dienst varieerden van 00:00 uur tot 05:00 uur. In sommige gevallen werden de vroegere diensten van één of enkele dagen afgewisseld met latere diensten, in andere gevallen werden er hele weken in de vroegere diensten gewerkt.

Door alle gesproken toezichthouders werd aangegeven dat de vervroegde diensten een groot effect hadden op hun leven. Vermoeidheid, slecht slapen en een laag energieniveau werd door iedereen aangestipt. De vermoeidheid had vervolgens effect op hun humeur: chagrijnig en prikkelbaar. Het werken in de vervroegde diensten had een grote impact op hun privéleven. Doordat men moest slapen of omdat ze weinig energie hadden lukte het bijvoorbeeld niet om te sporten of leuke dingen te doen met het gezin of vrienden. Er werd aangegeven dat het erg moeilijk was om in slaap te vallen vanwege daglicht, hitte en/of geluiden. Hierdoor ontstond een chronisch slaapttekort. Dit had vervolgens een effect op het werk. Zo werd aangegeven dat men minder scherp was en sommige dingen niet gezien werden en er soms zelfs tijdens de werkzaamheden in slaap werd gevallen. Ook werd genoemd

²⁴ <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/werk--en-rusttijden-arbeidstijdenwet/nachtdienst/risico%E2%80%99s-van-werken-in-een-nachtdienst>

²⁵ [kernadvies-Gezondheidsrisico's-door-nachtwerk.pdf](#)

²⁶ Marquie JC, Tucker P, Folkard S, Gentil C, Ansiau D. Chronic effects of shift work on cognition: findings from the VISAT longitudinal study. *Occup Environ Med* 2015; 72(4): 258-64. (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25367246/>)

²⁷ [Slaughter of animals: poultry | EFSA \(europa.eu\)](#)

²⁸ RIVM en TNO. Inzicht in de impact van nachtwerk en mogelijke oplossingen, Ervaringen van nachtwerkers, werkgevers en bedrijfsartsen. maart 2023. (<https://www.rivm.nl/sites/default/files/2023-03/Brochure-Inzicht-in-de-impact-van-nachtwerk.pdf>)

dat het rijden in de auto van en naar het werk gevaarlijk werd, met soms ongelukken tot gevolg.

In een periode met veel nachtdiensten zagen de toezichthouders veel uitval bij collega's. Ze werden ziek, kregen een burn-out of zochten een andere baan. Sommige toezichthouders gaven aan dat hun lichaam ontregeld was: geen verschil meer zien tussen dag en nacht, verstoorde thermoregulatie en het altijd koud hebben, aankomen in gewicht (mede door gemakkelijker slechte voeding eten). Er werd aangegeven dat de hersteltijd van een nachtdienst zo'n twee tot drie dagen is en dat langere periodes nachtdienst voor een beter ritme zorgen, maar nog steeds slopend is vanwege onvoldoende hersteltijd.

Ondanks alle nadelige effecten die de vervroegde diensten op de toezichthouders hadden, konden er ook nog positieve dingen genoemd worden. Zo werd men in de vroegere uren minder gestoord en/of was het mogelijk meer werk te verrichten. Daarnaast was het mogelijk overdag dingen te doen die anders niet zouden kunnen, zoals de kinderen uit school halen. Echter, deze voordelen vond men niet opwegen tegen de nadelen van de vervroegde diensten.

Protocollen

Voor medewerkers van de NVWA is er een protocol opgesteld voor het werken in slachthuizen in warme omstandigheden.²⁹ Het doel van het protocol is om discomfort door warmte bij medewerkers te verminderen en gezondheidsrisico's door oververhitting te voorkomen. Er wordt gebruik gemaakt van de Humidex, welke aan de hand van temperatuur en luchtvochtigheid waarden geeft voor mate van discomfort. Hoe hoger deze waarden, hoe meer discomfort en hoe meer kans op oververhitting. Per categorie (weinig discomfort, enig discomfort, veel discomfort, gevaarlijk) dienen maatregelen genomen te worden zoals het beschikbaar stellen van voldoende koud water, medewerkers informeren (voldoende waterinname, kledingvoorschriften), extra pauzes, extra ventilatoren, verstrekking van koelvesten, extra metingen om het risico op oververhitting te bepalen en aanpassing van werktijden. In het geval dat de grenswaarden worden overschreden gaat de noodprocedure in en worden werkzaamheden niet voortgezet. Alleen de werkzaamheden die nodig zijn ter bescherming van dierenwelzijn van de dieren die aanwezig zijn of ter voorkoming van voedselverspilling worden nog verricht. De arbocatalogus van de vleessector sluit hierop aan met het voorschrift om tijdens hitte temperatuur en luchtvochtigheid te meten met behulp van Humidex.³⁰ Nog niet alle slachtbedrijven maken gebruik van Humidex.

In het KDS klimaatprotocol, welke geldt voor OMT, worden een aantal maatregelen aanbevolen om te nemen tijdens hitte, zoals kortere werktijden, pauzes in verkoelde ruimtes, apparaten en lampen die warmte produceren zoveel mogelijk uitzetten/ dempen, extra ventilatie, airco's, platte daken natmaken, aangepaste kleding en extra drinken. In gebouwen worden technische maatregelen voorgesteld: goede isolatie, airco of topkoeling, automatische zonwering (liefst buiten voor grotere effectiviteit) en ventilatie, zonwerend glas, apparaten die warmte produceren in aparte ruimtes en een goed onderhoud van gebouw en installaties. Bij extreme hitte wordt geadviseerd om het werktempo en de werkintensiteit te

²⁹ NVWA. Protocol voor de medewerkers van de NVWA voor het werken in warme omstandigheden in slachthuizen. Definitief concept.

³⁰ [Algemene tekst - Vleeswerkt](#)

verlagen en maximaal een uur aaneensluitend te werken afgewisseld met een half uur pauze in een verkoelde ruimte.

3.1.3 Capaciteit en kosten NVWA

Het aanpassen van slachttijden heeft een effect op de capaciteit van toezicht en de NVWA-kosten. Er is een kostenraming gemaakt om de kosteneffecten van vervroegd slachten helder te krijgen. Hiervoor moest allereerst gekeken worden naar de inzetmogelijkheden van toezicht. Voor alle toezichthouders (TDA, OMT en IMT) gelden dezelfde basisarbeidsvoorwaarden zoals cao Rijk. Echter, voor OMT die voor 2025 zijn gestart gelden extra regels. De toezichthouders mogen diensten van maximaal negen uur maken. Voor OMT geldt dat ze bij nachtdiensten met een starttijd tussen 04:00 en 06:00 uur maximaal zeven uur ingezet mogen worden. Moet OMT voor 04:00 uur starten, dan mogen ze tot maximaal 06:00 uur werken, ongeacht de starttijd. Voor TDA en IMT geldt dat reistijd werktijd is. OMT zijn gebonden aan een standplaats, en reistijd naar hun eigen standplaats wordt niet als werktijd gerekend. Naar een andere standplaats valt reistijd voor OMT wel onder werktijd. Hierdoor zijn ze aan het begin en eind van hun dienst onderweg, waardoor ze hun taken bij het slachtbedrijf op dat moment niet kunnen uitvoeren en er een gat ontstaat. Daarom kan de standplaats voor OMT niet worden gewijzigd.

Om een kostenraming te kunnen maken moesten er meerdere keuzes gemaakt worden, omdat er veel scenario's te bedenken zijn als het gaat om nachtelijk slachten. Er is van uitgegaan dat de zaterdag ingezet kan worden om gemiste uren te compenseren. Bij twee uur vervroegen kan er op zaterdag een dienst van negen uur worden gemaakt, en bij nachtelijk slachten een dienst van zeven uur.³¹ Op zondagen mag volgens de Arbeidstijdenwet ook gewerkt worden als de bedrijfsomstandigheden hiertoe aanleiding geven. Echter, toezichthouders die op zondag werken zijn op de maandag niet inzetbaar, waardoor de capaciteitsuitdaging zich verschuift. Daarom is ervoor gekozen om de zondag niet mee te nemen in de raming. Voor alle toezichthouders geldt dat het werken van vervroegde diensten en op zaterdag op vrijwillige basis geschiedt. In de raming is ervan uitgegaan dat de toezichthouders bereid zijn om deze diensten te maken.

Zowel de kosten (salaris en toeslagen) als opbrengsten (starttarief en kwartieren die bij bedrijven in rekening worden gebracht) zijn meegenomen in de raming. Hierbij is ervan uitgegaan dat de toeslagen worden doorberekend naar de bedrijven. In de raming zijn geen kosten opgenomen voor eventuele extra beloningen/toelages, bovenop de reguliere toelagen, om toezichthouders te verleiden ander diensten te werken.

In de kostenraming is een onderscheid gemaakt tussen eerder slachten volgens het op dit moment geldende NPV (twee uur vervroegen) en nachtelijk slachten (uitgangspunt start 00:00 uur). Het kosteneffect is geraamd t.o.v. reguliere diensten. De raming is gemaakt voor een week; op dit moment geldt dat nachtelijk slachten voor minimaal een week ingepland moet worden. De totale extra kosten zijn berekend voor de 14 grote roodvleesslachtbedrijven. In de praktijk zullen waarschijnlijk niet al deze bedrijven tegelijk gebruik maken van aanpassingen in de slachttijden, dus de resultaten geven de hoogst mogelijke kosten weer.

Capaciteits- en kosteneffect

Wanneer er bij de 14 grote roodvleesslachtbedrijven twee uur vervroegd geslacht zou worden zijn de totale extra kosten rond €70.000 per week. De grootste redenen

³¹ NVWA. KDS klimaatprotocol.

voor deze kosten zijn de extra toeslagen voor het werken in de nacht en op zaterdag, en het verlies in inzetbare uren van toezicht die niet gefactureerd kunnen worden. Doordat toezichthouders minder uren inzetbaar zijn, kan er minder uren worden geslacht. Het verlies in uren is voor een groot deel te compenseren door op zaterdag te slachten. Toezichthouders worden ongeacht het aantal gewerkte uren uitbetaald voor het reguliere aantal uren. De opbrengsten voor de NVWA gaan naar beneden, omdat alleen de daadwerkelijk gewerkte uren kunnen worden gefactureerd aan de bedrijven. De kosten gaan omhoog vanwege extra toeslagen en de extra inzet van toezichthouders op zaterdag.

Wanneer de 14 grote slachtbedrijven nachtelijk zouden slachten komen de extra NVWA-kosten globaal genomen uit op €199.000 per week. Ook in dit geval zitten de meeste kosten in de extra toeslagen en het verlies van inzetbaarheid van toezicht. Dit verlies is een stuk groter dan bij twee uur vervroegen, omdat er voor meer uren toeslag moet worden betaald en OMT bij nachtdiensten maar tot 06:00 uur ingezet mag worden. Op weekbasis betekent dit voor de bedrijven die vijf dagen slachten dat er te veel uren ingeleverd worden om in diezelfde week te kunnen compenseren op de zaterdag. Voor bedrijven die minder dagen slachten valt dit wel grotendeels te compenseren op de zaterdag. Bij nachtelijk slachten worden toezichthouders, net als bij twee uur vervroegd slachten, volledig uitbetaald, ondanks dat ze minder uren inzetbaar zijn. Ook hier gaan de opbrengsten omlaag, omdat er minder uren gefactureerd kunnen worden aan de bedrijven. In deze situatie gaan de kosten omhoog vanwege de inzet van een extra OMT voor de nachtdienst (om toezichthouders de mogelijkheid te geven een powernap te doen), de extra inzet van toezichthouders op zaterdag en extra toeslagen tijdens de week.

3.2 Praktijkonderzoek

Voor het praktijkonderzoek zijn eerst voorgesprekken met de geïnteresseerde roodvleesslachtbedrijven gevoerd om een beeld te krijgen van wat er nu al door de bedrijven bij hitte wordt gedaan, en welke mogelijkheden en wensen er zijn voor vervroegen van slachttijden. Bij vier bedrijven is er een simulatie gedaan om tot in meer detail duidelijk te krijgen wat er bij vervroegd/nachtelijk slachten komt kijken en wat de mogelijke positieve en negatieve gevolgen zijn.

3.2.1 Huidige situatie

Op dit moment geldt dat dieren niet meer getransporteerd mogen worden bij een temperatuur van 35 °C of meer. Deze temperatuur komt in Nederland niet heel vaak voor. In een impactanalyse van de Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV) wordt aangegeven dat in de periode van 2018 tot en met 2022 deze temperatuur maximaal 3 dagen per jaar werd bereikt.³² Dit aantal dagen met beperkt diertransport kan de sector goed opvangen door te compenseren op andere dagen of door enig verlies te nemen. Ook BuRO geeft aan dat 35°C zeldzaam is, maar geeft hierbij wel aan dat deze temperatuur steeds vaker voorkomt.³³

³² COV, Impactanalyse COV beleidsregel verlaging maximale temperatuur naar 30 graden voor transport van dieren. 22-09-2023.

³³ BuRO. Analyse dagen 30°C in periode 2019-2023. Rapport 17 april 2024.

Vanaf een buitentemperatuur van 27°C treedt het NPV in werking.³⁴ De NVWA en sector nemen dan extra maatregelen voor dierenwelzijn tijdens transporten en op slachtbedrijven. Zo worden bijvoorbeeld de vervoermiddelen met 10% minder dieren beladen en wordt er extra aandacht besteed aan ventilatie en wachttijden. Vanaf 27°C voert de NVWA extra controles uit op transporten, waarbij onder andere extra aandacht is voor temperatuur, dierenwelzijn en ventilatie. De controles worden voornamelijk bij de aankomstbedrijven gedaan, zodat met dieren geladen vervoermiddelen zo min mogelijk stil hoeven te staan onderweg. Op de slachtbedrijven wordt door de NVWA gecontroleerd of er bij hitte wordt voldaan aan de extra maatregelen zoals deze staan vermeld in de sectorprotocollen.

De inspectieresultaten van de roodvleessector met betrekking tot dierenwelzijn op warme dagen geven de afgelopen jaren een stabiel beeld. Afgelopen jaar, tot half augustus, zijn er bij pluimvee- en roodvleesslachterijen in totaal 121 bevindingen geconstateerd.³⁵ Bij roodvleesslachterijen waren er in totaal 17 meldingen, waarvan 9 gerelateerd aan transport en 8 aan slachtbedrijven.

3.2.2 Voorgesprekken

Tijdens de voorgesprekken met de slachtbedrijven zijn een aantal bedrijfsspecifieke zaken aan bod gekomen:

- Praktische zaken zoals het aantal dieren dat wordt geslacht, stalcapaciteit, aanvoertijden, opslagcapaciteit en duur van de diensten;
- Maatregelen die het slachtbedrijf zelf neemt bij hoge temperaturen;
- Ervaringen met het NPV;
- Wensen en mogelijkheden voor nachtelijk slachten.

Uit de gesprekken kwam naar voren dat de slachtbedrijven, naast dat ze zich houden aan het NPV, zelf verschillende maatregelen nemen bij hitte. Alle bedrijven gaven aan gebruik te maken van extra ventilatie en verneveling in de stal. Sommige bedrijven maken gebruik van sproeiers op de wagens tijdens het lossen. Voor wagens die moeten wachten bieden de slachtbedrijven verkoeling door middel van schaduw (schaduwdoeken, bomen, overkapping) en/of er wordt de chauffeurs gevraagd te blijven rijden totdat er plaats is om te lossen. Op een enkel bedrijf na werd aangegeven dat er extra maatregelen worden genomen vanaf een bepaalde temperatuur (variërend van 25 tot 33°C) om te voorkomen dat wagens te lang moeten wachten. Hierbij valt te denken aan het aanpassen van de planning voor een lagere aanvoer, de aanvoer eerder stoppen en extra personeel en/of toezicht inzetten. Voor het personeel gaven de bedrijven aan ventilatie of airco te hebben in de slachthalen en extra mogelijkheden om af te koelen (extra water, ijs, koelvesten, afwisseling warme plekken en/of meer pauzes). Veel bedrijven lieten weten luchtvochtigheid te meten (Humidex), zodat er tijdig maatregelen genomen kunnen worden.

Als het gaat over het aanvragen van vervroegd slachten volgens het NPV gaven alle bedrijven aan dat ze hier weinig tot geen gebruik van maken, omdat ze dan teveel slachtcapaciteit in moeten leveren. Wanneer bedrijven voor 06:00 uur willen beginnen is OMT maximaal zeven uur per dienst inzetbaar, terwijl bij de meeste bedrijven reguliere diensten rond de negen uur duren. Dat betekent dat er per

³⁴ [Nationaal plan voor veetransport bij extreme temperaturen \(HTSL-TRTPECOL-WLZVL-05\) | Voorschrift | NVWA](#)

³⁵ [NVWA: ruim 700 meldingen over hitte bij dieren in 2025 | Nieuwsbericht | NVWA](#)

dienst twee uur aan slachtcapaciteit ingeleverd wordt. Een van de bedrijven die er weleens gebruik van heeft gemaakt gaf aan dat het niet altijd duidelijk was wanneer wat aangevraagd kan worden en hoe de aanvraag precies gedaan moet worden. Daarnaast gaven bedrijven aan dat een aanvraag voor vervroegd slachten of het slachten op zaterdag geen zekerheid geeft, omdat toezicht op basis van vrijwilligheid gaat.

In de gesprekken werd nagedacht over nut en noodzaak van nachtelijk slachten. Bij de huidige geldende beleidsregel voor diertransport van 35°C kunnen de bedrijven zich goed redden zonder het vervroegen van slachttijden. Wanneer de beleidsregel aangepast wordt naar 30°C zal het veel vaker voorkomen dat dieren niet getransporteerd mogen worden, omdat deze temperatuur vaker voorkomt. In dat geval zouden de meeste gesproken bedrijven kiezen voor het vervroegen van slachttijden om op die manier (zoveel mogelijk) aan hun slachtcapaciteit te kunnen komen. De meeste bedrijven verwachtten dan voldoende te hebben aan één tot vier uur vervroegen. Er was één bedrijf met twee diensten dat wel om 00:00 uur zou willen beginnen als het langere periode warm zou zijn. Twee bedrijven gaven aan niet te hoeven vervroegen, omdat ze de mogelijkheid hebben om uit te wijken naar andere dagen of voldoende denken te hebben aan de maatregelen die al door het bedrijf zelf worden genomen bij hitte.

3.2.3 Simulaties

Om een beeld te krijgen van wat er allemaal komt kijken bij vervroegd/nachtelijk slachten is er bij vier bedrijven een simulatie (theoretische exercitie) gedaan: twee varkensslachterijen met twee diensten, een runderslachterij en een kalverslachterij. Hierbij zijn allereerst vragen behandeld die in het algemeen van belang zijn bij het vervroegen van slachttijden. Vervolgens zijn er verschillende scenario's met vragen voorgelegd (zie Bijlage III).

Algemene zaken

Uit de simulaties kwam naar voren dat er voor het vervroegen van slachttijden logistiek allerlei zaken geregeld moeten worden. Denk aan het aanpassen van tijden voor aanvoer van de dieren, afvoer, schoonmaak, personeel, catering en aanvoer non-food (labels, folie, etc.). Hoeveel deze tijden aangepast moeten worden hangt af van de diersoort en van het slachtbedrijf (aantal diensten, stalcapaciteit, koelcapaciteit, compensatie-mogelijkheden). Externe bedrijven, zoals veehouderijen en transportbedrijven, moeten geïnformeerd worden over het vervroegen. Er moet een aanvraag bij de NVWA worden gedaan voor toezicht, en voor uitzendkrachten moet er een aanvraag bij het uitzendbureau worden gedaan.

Niet alle bedrijven willen inleveren op slachtcapaciteit. De bedrijven die aangaven wel wat verlies te willen nemen, gaven aan zo'n 20% tijdelijk te kunnen missen. Wanneer er ingeleverd wordt op capaciteit moet er besloten worden welke dieren voorrang krijgen. In sommige gevallen zou ervoor gekozen worden biologisch of keurmerken als Beter Leven keurmerk voor te laten gaan, in andere gevallen zou er naar de leeftijd van de dieren gekeken worden om te voorkomen dat ze te oud worden voor de beoogde producten. Ook zouden sommige bedrijven naar transportafstand kijken en de kortste afstanden als laatst inplannen, omdat deze op een kortere termijn geannuleerd kunnen worden dan langere transporten. Er dient wel rekening gehouden te worden met regels die gelden voor slachtvolgorde (salmonella kalveren moeten bijvoorbeeld als laatst), wat het maken van bepaalde

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachtoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

keuzes kan belemmeren. Daarnaast moet er met de veehouders afgestemd worden wat mogelijk is. Als er niet op capaciteit ingeleverd kan worden is het zaak om de processen zoveel mogelijk op dezelfde manier te laten verlopen als bij reguliere slachttijden. Dan schuift dus alles zo ver naar voren totdat er voldoende aanvoer gerealiseerd kan worden. Mocht dit niet lukken, dan zou er eventueel ingehaald kunnen worden op andere weekdays of op de zaterdag. De zaterdag had overigens bij de meeste bedrijven niet de voorkeur.

Wanneer er veranderingen optreden in de planning en aanvoer bestaat de kans dat de wachttijden voor de dieren toenemen. Om dit te voorkomen gaven bedrijven aan ernaar te streven de processen hetzelfde te houden als bij reguliere slachttijden. Als dit niet kan, zorgen de bedrijven voor een strakkere planning voor de aanvoer, een hogere doorlooptijd met de inzet van extra toezicht of juist een lagere doorlooptijd door minder aanvoer.

Voor het vervroegen van de slachttijden gaf het ene bedrijf aan dit in een dag te kunnen regelen, het andere bedrijf zou één of twee weken nodig hebben om alles in gang te zetten. Er wordt verwacht dat er vooral tijd nodig is om het personeel te mobiliseren. De bedrijven die aangaven meer tijd nodig te hebben voor het vervroegen van slachttijden stelden de voorkeur aan het vervroegen op weekbasis, terwijl de andere bedrijven eerder voor een enkele dag zouden kiezen. Ook werden er praktische zaken genoemd die ervoor zorgen dat vervroegen alleen op weekbasis zou kunnen, zoals het inplannen van uitzendkrachten en een minimale koelcurve (de tijd die nodig is om het product op de juiste temperatuur te krijgen voordat het afgenomen wordt).

Er werd door alle bedrijven aangegeven dat hun slachthuizen en de processen al zodanig zijn ingericht dat het vervroegen van slachttijden gerealiseerd kan worden. Het enige dat verandert is dat alles eerder opgestart moet worden. Hierin moet ook de rest van de sector meegenomen worden. De verwachting is dat andere partijen in de sector mee zullen bewegen met de veranderende tijden. Sommige partijen zullen het vervroegen waarderen (bijvoorbeeld afnemers die hun producten eerder hebben), andere partijen zullen misschien minder tevreden zijn, maar zullen meegaan om de processen draaiende te houden.

Er werd aangegeven dat er mogelijk knelpunten ontstaan bij nachtelijk slachten. Zo is de verwachting dat, als er ingeleverd wordt op slachtcapaciteit, er op de langere termijn problemen op het primaire bedrijf ontstaan, omdat het aantal dieren oploopt doordat ze niet naar het slachtbedrijf kunnen. Een groot knelpunt werd gezien in het effect van nachtdiensten op de medewerkers van het slachtbedrijf. De verwachting is dat medewerkers vermoeid zullen raken wat kan resulteren in concentratieverlies en uitval. Wanneer er personeel uitvalt kan dit effect hebben op de invulling van specifieke functies waar niet iedereen op ingezet kan worden, waardoor processen stil kunnen komen te liggen. De bedrijven hadden het idee dat hun medewerkers wel bereid zouden zijn om eerder te beginnen, of het zelfs zouden kunnen waarderen omdat ze dan niet op het heetst van de dag hoeven te werken. Wanneer medewerkers van het slachtbedrijf worden ingezet voor nachtdiensten zijn er voor alle gesproken bedrijven zaken waar rekening mee gehouden dient te worden volgens de bedrijfs-cao. Denk hierbij aan andere rusttijden, kortere diensten, compensatieregeling, toeslagen en OR-instemmingsaanvragen. Ook externe bedrijven waar de slachtbedrijven mee samenwerken hebben cao's die een effect kunnen hebben. Alle bedrijven gaven aan dat het vervroegd inzetten van personeel voor het grootste kosteneffect van nachtelijk slachten zal zorgen vanwege toeslagen. Daarnaast werden de extra kosten voor externe diensten zoals die van de NVWA genoemd.

Er werden ook een aantal voordelen gezien in nachtelijk slachten, zoals het behalen van de capaciteit, medewerkers die eerder klaar zijn en producten die eerder afgevoerd worden. Ook werd genoemd dat de koelere uren voor de dieren waarschijnlijk prettiger zijn (minder signalen van hittestress), maar dat het aantal dode dieren naar verwachting niet zal afnemen en dat er bij capaciteitsafname eerder in de sector dierenwelzijnsproblemen kunnen ontstaan.

Wanneer de voordelen naast de nadelen (veel regelen, effect op medewerkers, toenemende kosten) werden gelegd, gaven de bedrijven aan dat het niet tegen elkaar opweegt en dat er voor het vervroegen van slachttijden te veel geregeld moet worden voor de voordelen dat het oplevert. Echter, wanneer de beleidsregel van 30°C ingaat zal er wel voor vervroegde slachttijden worden gekozen om zoveel mogelijk slachtcapaciteit te kunnen behouden.

Scenario's

Er zijn vijf scenario's aan de bedrijven voorgelegd³⁶:

- 1) Bij de huidige beleidsregel van 35°C wordt het één dag >35°C van 13:00 tot 17:00 uur.
- 2) Bij de huidige beleidsregel van 35°C wordt het meerdere dagen in een week >35°C van 13:00 tot 17:00 uur.
- 3) Als de beleidsregel van 30°C geldt, wordt het één dag >30°C van 11:00 tot 18:00 uur.
- 4) Als de beleidsregel van 30°C geldt, wordt het meerdere dagen in een week >30°C van 11:00 tot 18:00 uur.
- 5) Het wordt één dag van 11:00 tot 21:00 uur warmer dan de toegestane temperatuur voor diertransport.

Uit de simulatie blijkt dat scenario 1 en 2 voor de bedrijven met één dienst een minimaal effect hebben, omdat de aanvoer normaal gesproken voor 13:00 uur binnen is. Het zou in die situaties geaccepteerd worden als er iets capaciteitsverlies zou ontstaan (en dit eventueel compenseren op andere dagen), of er zou uit voorzorg een half uur vervroegd worden om er zeker van te zijn dat de dieren op tijd binnen zijn. De bedrijven met twee diensten zouden bij deze scenario's kiezen om niet of maximaal twee uur te vervroegen. In beide gevallen gaat er slachtcapaciteit verloren, omdat de aanvoer eerder stopt. Voor scenario 1 zouden deze bedrijven (deels) op een zaterdag of op weekdagen willen compenseren en voor scenario 2 op één of meerdere zaterdagen.

Voor alle deelnemende bedrijven had scenario 4 de grootste impact. In die situatie zouden de bedrijven de hele week variërend van één tot vier uur willen vervroegen om zoveel mogelijk slachtcapaciteit te behouden. De bedrijven met twee diensten kunnen op de hete dagen maar één dienst maken en zouden meerdere zaterdagen in willen zetten om gemiste uren te compenseren. De bedrijven met één dienst zouden proberen uren te compenseren door op weekdagen extra uren te maken, maar het is niet voor elk bedrijf mogelijk al het verlies op te vangen. Scenario 3 zag er voor de meeste bedrijven ongeveer hetzelfde uit als scenario 4, maar dan voor een enkele dag in plaats van een week (de kalverslachterij zou niet vervroegen). Doordat het om één dag gaat is de impact minder groot, met minder verlies in slachtcapaciteit die makkelijker te compenseren is. Eén bedrijf met twee diensten gaf aan in dit geval eigenlijk wel een hele week te moeten vervroegen vanwege alles wat er geregeld moet worden en een te lange koelcurve, waardoor er tussen

³⁶ De genoemde tijden zijn gebaseerd op het rapport van BuRO: Analyse dagen 30°C in periode 2019-2023. Rapport 17 april 2024.

een dag met reguliere diensten opgevolgd door een dag met een vervroegde dienst te weinig tijd zit om de producten op de juiste temperatuur te krijgen. Voor de bedrijven met één dienst had scenario 5 hetzelfde effect als scenario 3, omdat er in de middag en avond geen aanvoer meer plaatsvindt. Voor de bedrijven met twee diensten heeft dit scenario een grote impact, omdat in die situatie de tweede dienst uitvalt en er capaciteitsverlies optreedt. Deze bedrijven gaven aan dan de eerste dienst te willen verlengen en eventueel de zaterdag in te willen zetten.

Zo lang de slachtcapaciteit behaald kan worden, kunnen de bedrijven de scenario's lang volhouden. Zodra er ondanks het vervroegd slachten ingeleverd wordt op slachtcapaciteit, zoals bij scenario 4, wordt het vooral voor de bedrijven met één dienst een uitdaging om dit langere tijd vol te houden. Als er meerdere weken capaciteit verloren gaat, verschuift het probleem zich naar de primaire bedrijven, waar het aantal dieren zal toenemen. Ook zullen er dan voor afvoer/afnemers minder producten zijn met mogelijk (financiële) gevolgen. Wanneer er langere periodes vervroegd wordt geslacht verwachten de bedrijven dat de impact op hun medewerkers zal toenemen, waardoor medewerkers kunnen uitvallen of gaan protesteren.

4. Reflectie

Aan de hand van alle opgehaalde informatie, wordt in dit hoofdstuk gereflecteerd op de mogelijkheden en belemmeringen als het gaat om het vervroegen van slachttijden.

Dierenwelzijn

De aanleiding voor het aanpassen van de beleidsregel voor diertransport van 35°C naar 30°C is het effect op dierenwelzijn. In de slachtsector is het belangrijk dat dierenwelzijn wordt gewaarborgd. De sector is hiervoor zelf verantwoordelijk. De NVWA roept betrokken partijen op om meervoor deze borging te doen dan wettelijk is voorgeschreven, om tegemoet te komen aan een dierwaardig leven.³⁷

Het vervroegen van slachttijden is een hulpmiddel om tijdens hitte zoveel mogelijk slachtcapaciteit te behouden. Wat het effect van nachtelijk slachten is op dierenwelzijn hangt af van verschillende factoren. Wanneer de gehele vervoersoperatie, van laden tot en met lossen, in de koelere uren plaatsvindt zal het effect op dierenwelzijn positief zijn. In hitteperiodes is er een grotere kans dat het in de avonduren nog boven de 22°C is, waardoor het risico bestaat dat dieren tijdens het laden hittestress ontwikkelen en er een negatief effect op dierenwelzijn ontstaat. Daarnaast kan er bij het vervroegen van slachttijden een negatief effect op dierenwelzijn bij het primaire bedrijf ontstaan, doordat het aantal dieren daar oploopt door verlies in slachtcapaciteit. De sector verwacht dat hier een groot probleem ontstaat als er langere periodes geen dieren getransporteerd mogen worden. Een mogelijke oplossing hiervoor zou kunnen zijn om in de warme maanden minder dieren te produceren, zodat de bezettingsgraad omlaag gaat en er ruimte is om dieren langer op het primaire bedrijf te houden. Een lagere

³⁷ [managementreactie-ig-nvwa-op-buro-risicobeoordeling-van-de-roodvlees-en-grofwildketen.pdf](#)

bezettingsgraad draagt ook direct bij aan het voorkomen van hittestress op het bedrijf.^{38 39}

Bereidheid en capaciteit toezicht

Doordat de kans dat medewerkers uitvallen groter wordt bij vroegere diensten kan er een capaciteitsprobleem ontstaan bij het vervroegen van slachttijden. Daarnaast geldt bij de NVWA en veel slachtbedrijven dat medewerkers op vrijwillige basis eerder beginnen. Uit de uitvraag bij de toezichthouders van de NVWA blijkt dat niet iedereen wil of kan vervroegen. Ondanks dat de slachtbedrijven verwachten dat hun medewerkers hiertoe bereid zijn kan dit daar ook een rol spelen. Ook hebben bedrijven te maken met hun eigen cao's, wat mogelijk ook een effect op de capaciteit heeft. In de zomermaanden wordt de capaciteit nog beperkter, doordat mensen vakantie opnemen.

Onder de toezichthouders in roodvleesslachtbedrijven is er wel bereidheid om eerder te beginnen, vooral wanneer het om twee uur vervroegen gaat. Voor nog eerder beginnen is minder animo. Dit maakt het voor de NVWA waarschijnlijk, afhankelijk van welke toezichthouders beschikbaar zijn, mogelijk om een planning rond te krijgen voor het toezicht bij twee uur vervroegd slachten. Voor het vervroegen van meer dan twee uur is een planning waarschijnlijk niet rond te krijgen. Voor het werken op de zaterdag is bij de toezichthouders ook minder animo, waardoor het voor de NVWA ook een uitdaging zal zijn om de zaterdag in te zetten. Het maken van een planning voor toezicht in de roodvleessector is complexer dan voor de pluimveesector, omdat er in de pluimveesector minder toezichthouders worden ingezet en niet wordt gewerkt met OMT die maar beperkt inzetbaar zijn.

Voor een praktijkonderzoek is het niet gelukt om de planning rond te krijgen voor bedrijven die 3 of meer uren wilden vervroegen, omdat er te weinig toezichthouders inzetbaar waren. Voor het bedrijf dat een uur eerder wilde beginnen waren wel voldoende toezichthouders inzetbaar. Dit komt overeen met de resultaten van de uitvraag: men is eerder bereid om tot twee uur eerder te beginnen dan meerdere uren eerder.

Vanuit de sector zijn er zorgen over de inzetbaarheid van toezicht bij het vervroegen van slachttijden en het slachten op zaterdag. Vanwege vrijwilligheid blijft het altijd onzeker of er voldoende toezichthouders beschikbaar zijn voor de aangevraagde tijden. En als er geen toezicht is kan er niet worden geslacht. Daarnaast zijn er vanuit de sector vragen over de beschikbaarheid van toezicht op andere takken zoals exportcertificering, wanneer toezichthouders op andere tijden worden ingezet. De verwachting is dat er een minimaal effect zal zijn, omdat dierenartsen die dienst bij het slachtbedrijf hebben veelal niet op dezelfde dag worden ingezet voor exportcertificering.

Mensenwelzijn

Het werken in de vroege uren kan een groot effect op het welzijn van de medewerkers hebben, waardoor mensen kunnen uitvallen. Het effect op hun medewerkers was bij de meeste gesproken slachtbedrijven één van de grootste

³⁸ [hittestress-bij-miljoenen-nederlandse-varkens.pdf](#)

³⁹ Schauburger G, Hennig-Pauka I, Zollitsch W, Hörtenhuber SJ, Baumgartner J, Niebuhr K, Piringer M, Knauder W, Anders I, Andre K, Schönhart M. Efficacy of adaptation measures to alleviate heat stress in confined livestock buildings in temperate climate zones. Biosyst Eng 2020; 200:157-175.
(<https://doi.org/10.1016/j.biosystemseng.2020.09.010>)

zorgen bij nachtelijk slachten. Ook de NVWA heeft deze zorg met betrekking tot haar toezichthouders. Voor het welzijn van de medewerkers is het bij nachtdiensten belangrijk om extra maatregelen te nemen. Zo zou er tussen nachtdiensten minimaal twaalf tot veertien uur rusttijd moeten zitten, en na een reeks diensten voldoende herstelmogelijkheid. Er dient rekening gehouden te worden met de verstoring van het ritme van de medewerkers door zo min mogelijk afwisseling in diensttijden in te voeren. Voor een betere slaapkwaliteit zouden er mogelijkheden geboden kunnen worden voor thuis (bijvoorbeeld voor aanschaf van verduisteringsgordijnen en airco). Ook zouden er tijdens werktijden voldoende pauzes (kort en lang) ingelast moeten worden en is het aan te raden de alertheid en het welzijn van de medewerkers te monitoren zodat er tijdig ingegrepen kan worden.

Kosten

Wanneer er vervroegd/nachtelijk wordt geslacht en/of op zaterdag wordt geslacht brengt dit kosten met zich mee, zowel voor de NVWA als voor de sector. Deze kosten zitten vooral in arbeid vanwege extra toeslagen voor het werken in de nacht en minder opbrengsten voor toezicht vanwege minder werkuren. De globale NVWA-kosten zijn in dit rapport gepresenteerd. Echter, de precieze kosteneffecten zijn moeilijk te definiëren. De kosten zijn afhankelijk van veel factoren zoals het aantal bedrijven dat wil vervroegen, het aantal dagen dat vervroegd wordt, op welk tijdstip wordt begonnen en of de zaterdag wordt ingezet. In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle grote slachtbedrijven willen vervroegen. Dit zal in de praktijk waarschijnlijk niet het geval zijn. Daarnaast is ervan uitgegaan dat alle toezichthouders inzetbaar zijn en er niet geschoven hoeft te worden met personeel. Dit zal in de praktijk anders zijn met mogelijke financiële gevolgen. Bijvoorbeeld als er voor TDA en/of IMT geschoven wordt van standplaats kan dit effect hebben op reistijden, taaktijd en kosten.

De extra NVWA-kosten dienen volgens Warenwetbesluit uitvoering verordening officiële controles (OCR; verordening (EU) 2017/625⁴⁰) gedekt te worden. De OCR stelt dat de bevoegde autoriteiten voor officiële controles vergoedingen of heffingen moet innen om de kosten te dekken. Daarom werkt de NVWA met kostendekkende tarieven voor de sector, waarbij de extra kosten worden doorberekend naar de bedrijven die de aanvraag voor vervroegd slachten doen. Een deel van de extra kosten zit in de inzetbaarheid van toezicht bij vervroegd slachten. OMT is minder inzetbaar, maar krijgt wel het volledige salaris uitbetaald. Er zal een opbrengstenderiving ontstaan doordat alleen gemaakte uren bij de bedrijven gefactureerd kunnen worden. De opbrengsten zouden gecompenseerd kunnen worden door extra OMT in te zetten, maar dan zullen er meer extra kosten ontstaan. Ook zal het vinden van extra OMT-capaciteit een grote uitdaging worden. Een andere mogelijkheid is om OMT het reguliere aantal uren te laten maken bij vervroegd slachten. Echter, dit betekent een wijziging in de aanvullende afspraken op de cao en zal niet zomaar gerealiseerd kunnen worden.

Mogelijkheden voor slachtbedrijven

Van het huidige NPV maken de meeste slachtbedrijven nooit gebruik. Dit is vooral omdat toezicht van de NVWA dan minder uren inzetbaar is en er dus ingeleverd moet worden op slachtcapaciteit. Daarnaast is de aanvraagtijd een factor die bedrijven ervan weerhoudt een aanvraag voor vervroegd slachten te doen. Een aanvraag voor toezicht moet een halve week van tevoren worden ingediend. In die

⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R0625>

tijd kan er nog van alles gebeuren met de temperatuur. Als eenmaal de planning is gemaakt kan hier niet meer van worden afgeweken, ook niet als de temperatuur uiteindelijk niet te hoog is. De bedrijven zouden hierin graag meer flexibiliteit willen. Bijvoorbeeld dat er één of twee dagen van tevoren nog besloten kan worden om wel of niet vervroegd te slachten.

Met de huidige beleidsregel voor diertransport komt het af en toe voor dat er niet geslacht kan worden, omdat het niet vaak voorkomt dat het 35°C of warmer is. Voor de slachtbedrijven is dit op te vangen. Wanneer de beleidsregel aangepast wordt naar 30°C zal het vaker voorkomen dat er geen dieren getransporteerd mogen worden, waardoor bedrijven andere maatregelen moeten nemen om aan voldoende slachtcapaciteit te komen. In 2019 tot en met 2023 is gemeten dat het per jaar tot negen weken wekelijks op dagen 30°C of warmer was.⁴¹ Aangezien de temperaturen stijgen is de kans groot dat het in de toekomst nog vaker gaat voorkomen. Ook zullen de periodes waarop de temperatuur te hoog is langer duren. Hierdoor zal het vaker nodig zijn om slachttijden te vervroegen. Dit betekent een groter effect op de slachtcapaciteit, wat vooral bij de bedrijven met twee diensten voelbaar zal zijn, omdat het daar om grote aantallen dieren gaat. Daarnaast zal er een grotere impact zijn op de medewerkers van zowel NVWA als de bedrijven zelf. De bedrijven zijn bang dat dit voor meer uitval of protest gaat zorgen. Het aantal uren dat de slachttijden vervroegd moeten worden om zoveel mogelijk capaciteit te behouden verschilt per slachtbedrijf. Dit is afhankelijk van onder andere het aantal diensten per dag, de stalcapaciteit, de opslagcapaciteit, de mogelijkheid om uit te wijken naar andere dagen en de financiële buffer. Om de impact op de medewerkers en de betrokken partijen in de sector te beperken kan ervoor gekozen worden om bij lange periodes van hitte te werken met fases waarin wordt begonnen met één tot twee uur vervroegen. In de volgende fase, na een bepaalde periode van aanhoudende hitte, wordt er verder vervroegd.

De slachtketen is efficiënt ingericht, waarbinnen alles nauw op elkaar aansluit. Daarom moeten voor het veranderen van slachttijden alle betrokkenen binnen de keten goed geïnformeerd worden en meebewegen. In sommige gevallen moeten daarnaast aanvragen worden gedaan, bijvoorbeeld voor vergunningen of uitzendkrachten, waar de nodige tijd in kan gaan zitten. De verwachting is dat het effect van het vervroegen van slachttijden op dierenwelzijn minimaal zal zijn en de effecten op de medewerkers en logistiek groot. Daarom zouden bedrijven hier alleen kiezen voor als het echt nodig is voor hun slachtcapaciteit.

Alternatief

Het vervroegen van slachttijden is ingebracht zodat de dieren in periodes van hitte in de koelere uren kunnen worden vervoerd. Hierbij wordt uitgegaan van vervoermiddelen met ventilatiesystemen die niet actief koelen. Een alternatief kan zijn om bij hitte vervoermiddelen in te zetten die actief kunnen koelen, waardoor de temperatuur in het vervoermiddel naar een acceptabele temperatuur voor de dieren kan worden gebracht. In het huidige NPV geldt al dat er vrijstelling gekregen kan worden voor het transportverbod wanneer er een vervoermiddel met actieve koeling wordt ingezet. Er bestaan al enkele van deze vervoermiddelen, en er zou ingezet kunnen worden op meer ontwikkeling hiervan.

⁴¹ BuRO. Analyse dagen 30°C in periode 2019-2023. Rapport 17 april 2024.

5. Conclusies en aanbevelingen

Deze evaluatie begon met de vraag van de minister om uit te zoeken of nachtelijk slachten mogelijk gemaakt kan worden. Voor zowel de NVWA als het bedrijfsleven zitten er uitdagingen in het realiseren van vervroegd/nachtelijk slachten. Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat nachtelijk slachten niet mogelijk is. Wel is het mogelijk twee uur vervroegd slachten te realiseren onder een aantal randvoorwaarden:

- Er zijn voldoende toezichthouders bereid en beschikbaar om de gewenste vervroegde dienst te werken. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de functie, standplaats en roostervrije dagen van de toezichthouders, en het aantal slachtbedrijven dat een aanvraag doet.
- Alle toezichthouders moeten het reguliere aantal uren inzetbaar zijn. Wanneer toezichthouders minder uren inzetbaar zijn heeft dit effect op de slachtcapaciteit en zullen slachtbedrijven minder snel gebruik willen maken van de mogelijkheid om vervroegd te slachten.
- Er gaat niet te veel slachtcapaciteit verloren.
- De extra NVWA-kosten van vervroegd slachten dienen gedekt te worden.

Conclusies

Aansluitend bij de hiervoor genoemde randvoorwaarden kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Op basis van de resultaten van de brede uitvraag naar de bereidheid van de toezichthouders is het mogelijk dat de NVWA een planning rond krijgt voor twee uur vervroegd slachten, mits er voor het slachtbedrijf dat de aanvraag doet voldoende toezichthouders beschikbaar zijn. Voor het vervroegen van meer dan twee uur is de bereidheid van toezichthouders waarschijnlijk onvoldoende om een planning te kunnen maken. Ook voor het uitwijken naar de zaterdag zal het voor de NVWA een uitdaging worden om een planning rond te krijgen, vanwege beperkte bereidheid van toezichthouders.
- De NVWA kan de realisatie van vervroegd slachten niet garanderen. Toezichthouders kunnen bij afwijkende werktijden alleen op vrijwillige basis worden ingezet. Wanneer er een aanvraag voor vervroegd slachten wordt gedaan zal eerst geïnventariseerd moeten worden welke toezichthouders bereid en beschikbaar zijn om ingezet te worden bij het betreffende bedrijf. Hierbij is het mogelijk dat het verzoek van het ene bedrijf wel gehonoreerd wordt en het verzoek van een ander bedrijf niet. Dit geeft bedrijven onzekerheid in de mogelijkheid tot vervroegd slachten.
- Bij het vervroegen van slachttijden zijn toezichthouders minder uren inzetbaar, omdat OMT op basis van aanvullende afspraken op hun cao maximaal zeven uur ingezet mogen worden wanneer er voor 06:00 uur begonnen wordt. Bij een start voor 04:00 uur mag een dienst voor OMT tot maximaal 06:00 uur duren. Hierdoor kan er minder lang geslacht worden en ontstaat er verlies in slachtcapaciteit.
- Een week vervroegd of nachtelijk slachten zorgt voor verlies in slachtcapaciteit. De slachtbedrijven zouden ervoor kiezen een week te vervroegen als het meerdere dagen in de week te warm is voor diertransport. Bedrijven met één dienst zouden dan de gemiste uren (deels) willen compenseren op andere dagen om verlies in slachtcapaciteit te voorkomen of te minimaliseren. Bedrijven met twee diensten kunnen nog maar een enkele dienst draaien en verliezen zeker slachtcapaciteit. Voor beide type bedrijven geldt dat het op langere termijn niet houdbaar is om weken vervroegd te slachten vanwege de financiële gevolgen en/of dierenwelzijnsproblemen eerder in de keten.

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachtoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

- Het vervroegen van de slachttijden brengt extra NVWA-kosten met zich mee. Deze kosten zitten vooral in arbeid vanwege extra toeslagen voor het werken in de nacht en minder opbrengsten voor OMT die minder uren maakt maar wel volledig wordt uitbetaald. De kosten voor nachtelijk slachten liggen hierdoor aanzienlijk hoger dan voor twee uur vervroegd slachten. Op basis van wet- en regelgeving (OCR) worden deze kosten doorbelast naar de aanvrager van het toezicht.

Overige conclusies:

- Het vervroegen van slachttijden brengt risico's met zich mee voor dierenwelzijn. Er is kans dat het tijdens het laden van de dieren in de avonduren nog zodanig warm is dat er hittestress ontstaat. Bij langere periodes van vervroegd slachten kunnen er dierenwelzijnsproblemen op het primaire bedrijf ontstaan doordat het aantal dieren daar toeneemt, omdat door verlies in slachtcapaciteit niet alle dieren afgevoerd kunnen worden.
- Nachtdiensten hebben een groot effect op medewerkers van zowel de NVWA als de bedrijven zelf, met mogelijk uitval als gevolg. Dit is één van de grootste zorgen bij de slachtbedrijven als het gaat om vervroegd slachten. De NVWA deelt deze zorg.
- Roodvleesslachtbedrijven maken op dit moment nauwelijks gebruik van de mogelijkheid voor twee uur vervroegd slachten, omdat er dan vanwege beperkte inzet van toezicht van de NVWA minder uren geslacht kan worden. Daarnaast houdt de aanvraagtijd van een halve week de sector tegen, omdat er in die tijd nog veel in de temperatuur kan veranderen en vervroegen misschien niet meer nodig is.
- Bij de huidige beleidsregel van 35°C is het voor de roodvleessector niet nodig vervroegd te slachten. Als de aanvoer van dieren op hete dagen eerder stopt is dit op te vangen, omdat deze temperatuur niet vaak voorkomt.
- Bij de beleidsregel van 30°C zal het vaker voorkomen dat er geen dieren getransporteerd mogen worden. Roodvleesslachtbedrijven zullen dan vaker genoodzaakt zijn om slachttijden te vervroegen om (zoveel mogelijk) slachtcapaciteit te kunnen behouden.
- Om het vervroegen van slachttijden te realiseren moeten slachtbedrijven veel regelen. Zowel intern als met andere bedrijven in de sector moet er worden afgestemd en gecommuniceerd. Omdat in de sector alles nauw op elkaar aansluit komt het veranderen van slachttijden nogal precies en moet er met veel zaken rekening gehouden worden.

Aanbevelingen

- Zet als overheid en sector allereerst in op twee uur vervroegd slachten. Bekijk indien de beleidsregel voor diertransport wordt aangepast naar 30°C naar de mogelijkheden voor slachtbedrijven met twee diensten om gefaseerd verder te vervroegen bij langere periodes van hitte.
- Herijk als overheid het NPV wanneer de beleidsregel voor diertransport wordt aangepast naar 30 °C. Neem hierin mee de inzetbaarheid van toezichthouders voor het reguliere aantal uren en hoe er wordt omgegaan met de extra kosten van vervroegd slachten voor toezicht. Kijk als NVWA of er meer zekerheid gegeven kan worden voor de inzet van toezichthouders voor zowel vervroegd slachten als het slachten op zaterdag. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een flexibele schil te installeren met toezichthouders die inzetbaar zijn op deze momenten. Kijk daarnaast als NVWA of er mogelijkheden zijn om flexibeler om te gaan met de aanvraagtijd voor vervroegd slachten, zodat er bij dalende temperaturen teruggevallen kan worden op reguliere diensten.

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachttoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

- Bekijk als overheid welke belemmeringen de cao Rijksoverheid nu kent als het gaat om de inzet van toezicht voor vervroegd slachten, en op welke manier die belemmeringen geminimaliseerd kunnen worden.
- Blijf als ministerie, NVWA en sector met elkaar in gesprek over het waarborgen van dierenwelzijn. Hierbij is het belangrijk dat iedere stakeholder zijn verantwoordelijkheid neemt en dat er de mogelijkheid is om elkaar hierop aan te spreken.
- Kijk als sector vooruit. Houd er als sector rekening mee dat het in de zomermaanden heet kan worden en neem zo nodig extra voorzorgsmaatregelen door bijvoorbeeld in die periode minder dieren te produceren of het tijdig inzetten van actief gekoelde vervoermiddelen.
- Zorg er als NVWA en sector voor dat het voor medewerkers aantrekkelijk is om te werken in vervroegde diensten en op zaterdagen. Bijvoorbeeld door middel van extra vergoeding, het aanbod van extra slaapvoorzieningen voor overdag en/of een duidelijke uitleg over waarom het belangrijk is om vervroegd te slachten.
- Zorg er als NVWA voor dat protocollen die gelden voor vervroegde diensten bijgewerkt zijn en actief worden gecontroleerd. Het volgen van deze protocollen is belangrijk voor het welzijn van de medewerkers.
- Kijk als sector verder dan alleen de buitentemperatuur en zet in op actief gekoelde vervoermiddelen voor diertransport. Hiermee kan de omgevingstemperatuur in de vervoermiddelen op zo'n manier gereguleerd worden dat het voor de dieren prettig is. De dieren kunnen dan ook getransporteerd worden tijdens hitte. Om dit te kunnen realiseren dient er eerst onderzocht te worden hoeveel van dit soort vervoermiddelen nodig zijn. Er zal alleen tijdens de warme uren gebruik van hoeven te worden gemaakt en niet alle slachtbedrijven zullen het nodig hebben. Daarna kan worden bepaald wat de kosten hiervan zullen worden en wie deze kosten moet betalen.
- Zorg als overheid voor duidelijkheid en transparantie in wie de extra kosten die bij de NVWA ontstaan bij nachtelijk slachten moet betalen.
- Blijf als sector laten zien dat er wordt gewerkt aan dierenwelzijnsverbeteringen. Geef voor vervroegd slachten duidelijk aan waarom dit wordt gedaan en hoe dit raakt aan dierenwelzijn. Dit zal de bereidheid van toezichthouders van de NVWA, en mogelijk ook die van eigen medewerkers, om zich hiervoor in te zetten bevorderen.

Bijlage I: Vervroegd slachten pluimveesector

In de zomer van 2024 is in de pluimveesector een praktijkonderzoek gedaan naar de mogelijkheden en gevolgen van nachtelijk slachten (start om 00:00 uur) zijn op dierenwelzijn, mensenwelzijn en capaciteit.⁴² Uit dit onderzoek bleek dat het slachten in de nacht het welzijn van pluimvee tijdens warme dagen niet verbetert en dat nachtdiensten zijn weerslag had op de medewerkers. Op basis van de resultaten van het onderzoek heeft NEPLUVI aangegeven in eerste instantie bij hitte in te willen zetten op twee uur vervroegd slachten en slachten in het weekend. Om te kijken naar de mogelijkheden zijn er gesprekken tussen de NVWA en NEPLUVI geweest en is uitgezocht wat de effecten zijn op de capaciteit van toezicht en de kosten voor de NVWA. Omdat medewerkers van de NVWA buiten reguliere werktijden alleen op vrijwillige basis mogen worden ingezet is er een uitvraag gedaan bij de toezichthouders om te inventariseren in hoeverre men bereid is om twee uur eerder te beginnen en/of op zaterdag te werken.

Effecten vervroegd slachten op capaciteit en kosten

In de pluimveesector is er bij vervroegd en nachtelijk slachten geen effect op inzetbare uren van toezichthouders. Hierdoor is het niet nodig om slachturen te compenseren op zaterdag, en zit de financiële impact alleen in toeslagen en extra toelagen op het salaris van de TDA voor het werken in de vroege uren. De totale extra kosten per week zijn daardoor laag, zowel bij twee uur vervroegd slachten als bij nachtelijk slachten. De hoogste extra kosten zijn voor de pluimveeslachterijen met twee diensten. Voor een dergelijk bedrijf zijn de extra kosten voor de NVWA voor een week lang twee uur vervroegd slachten ongeveer €300. Voor nachtelijk slachten is dit €120.

Uitvraag toezichthouders

Voor de pluimveetoezichthouders is een gerichte, niet anonieme uitvraag geweest middels een enquête. Hierin stonden de volgende vragen:

1. Welke functie vervul je binnen de afdeling Pluimvee?
 - (S)TDA
 - IMT
2. Ben je practitioner?
 - Ja
 - Nee
3. Heb je ervaring met slachtdiensten die voor 4:00 uur beginnen?
 - Ja
 - Nee
4. Ben je bereid om bij hitte 2 uur eerder te starten met je diensten?
 - Ja
 - Nee
5. Ben je bereid om op zaterdag te werken bij hitte?
 - Ja
 - Nee
6. Wat zou je motiveren om tijdens hitte eerder te starten met je diensten? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Als het goed is voor dierenwelzijn
 - Een financiële beloning
 - Een beloning in de vorm van een cadeau

⁴² NVWA. Evaluatie Experiment vervroegen slachttijden bij hitte. 30 oktober 2024.

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachtoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

- Waardering (b.v. door in het zonnetje gezet te worden)
 - Ik kan me geen motivatie bedenken
 - Anders, namelijk *...open invulveld...*
7. Wat zou je motiveren om op zaterdag te werken bij hitte? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Als het goed is voor dierenwelzijn
 - Een financiële beloning
 - Een beloning in de vorm van een cadeau
 - Waardering (b.v. door in het zonnetje gezet te worden)
 - Ik kan me geen motivatie bedenken
 - Anders, namelijk *...open invulveld...*

Om zoveel mogelijk respons te krijgen zijn de respondenten die de enquête niet hadden ingevuld gebeld om antwoord op de vragen te geven. De uiteindelijke respons was 93% (100 van 108). Hiervan waren 21 practitioner (in totaal zijn dat er 22). Van de respondenten waren 88 TDA (van 95 in totaal) en 12 IMT (van 13 in totaal). Van de respondenten gaf 55% aan wel twee uur te willen vervroegen en 48% zou wel op de zaterdag willen werken.

De resultaten van de uitvraag zijn per slachtbedrijf op een rij gezet om te beoordelen of er voldoende bezetting gerealiseerd kan worden voor vervroegd slachten en slachten op zaterdag. Op basis hiervan is de verwachting dat het mogelijk is om de planning voor een week vervroegd slachten rond te krijgen. Voor het slachten op de zaterdag is er dezelfde verwachting.

Aan de toezichthouders is gevraagd wat hen zou motiveren om afwijkende diensten te werken. Een verbetering van dierenwelzijn was de grootste motivator (50% en 41% voor respectievelijk twee uur eerder en zaterdag). Daarnaast gaf voor zowel twee uur eerder starten als zaterdag werken 40% van de respondenten aan dat een financiële beloning zou motiveren. Van de respondenten gaf 21% en 26% aan dat niks hen kon motiveren voor respectievelijk twee uur eerder starten en op zaterdag werken. Een aantal respondenten vulden zelf aan dat het hen zou motiveren als er extra vrije tijd tegenover stond.

Bijlage II: Vragenlijst toezichthouders

Voor de inventarisatie onder toezichthouders voor bereidheid om vervroegde diensten of op zaterdag te werken is een enquête uitgezet. Hierin stonden de volgende vragen:

1. Welke functie vervul je?
 - (S)TDA
 - OMT
 - IMT
2. Ben je practitioner?
 - Ja
 - Nee
3. Heb je ervaring met slachtdiensten die voor 4:00 uur beginnen?
 - Ja
 - Nee
4. Ben je bereid om bij hitte 2 uur eerder te starten met je diensten?
 - Ja
 - Nee
5. Ben je bereid om bij hitte 4 tot 6 uur eerder te starten met je diensten?
 - Ja
 - Nee
6. Ben je bereid om op zaterdag te werken bij hitte?
 - Ja
 - Nee
7. Wat zou je motiveren om vroegere diensten te maken? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Als het goed is voor dierenwelzijn
 - Een financiële beloning
 - Een beloning in de vorm van een cadeau
 - Waardering (b.v. door in het zonnetje gezet te worden)
 - Ik kan me geen motivatie bedenken
 - Anders, namelijk ...open invulveld...
8. Wat zou je motiveren om op zaterdag te werken bij hitte? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Als het goed is voor dierenwelzijn
 - Een financiële beloning
 - Een beloning in de vorm van een cadeau
 - Waardering (b.v. door in het zonnetje gezet te worden)
 - Ik kan me geen motivatie bedenken
 - Anders, namelijk ...open invulveld...

Bijlage III: Simulatie vervroegd slachten

Tijdens de simulatie voor vervroegd slachten, waarin theoretisch werd bekeken hoe vervroegd slachten tijdens hitte er uit zou zien, werden onderstaande vragen gesteld aan de slachtbedrijven.

Algemene vragen

- 1) Wat moet er logistiek (in het slachtbedrijf en in de keten) geregeld worden om vervroegd en/of op zaterdag te kunnen slachten? Welke acties moeten hiervoor op hoofdlijnen ondernomen worden? Denk aan aanvragen, communicatie.
- 2) Hoeveel tijd (aantal dagen) is er nodig om het vervroegen van de slachttijd te kunnen realiseren?
- 3) Hoe flexibel kunnen de planningssystemen binnen het bedrijf omgaan met korte termijnwijzigingen (binnen 24-48 uur)?
- 4) Zijn er beperkingen in de bedrijfs-cao die vervroegd slachten in de weg kunnen staan? Zo ja, welke?
- 5) Welke knelpunten worden er verwacht, specifiek bij opeenvolgende dagen met hitte? Denk aan cumulatieve vermoeidheid bij medewerkers, koelcapaciteit, voorraden.
- 6) Hoe wordt bepaald wie er voorrang krijgt bij de aanvoer van dieren als de capaciteit beperkt is?
- 7) Hoe wordt geborgd dat bij vervroegd slachten de wachttijden voor dieren niet toeneemt (zowel op het boerenerefs als tijdens transport en bij het slachtbedrijf)?
- 8) Welke voorzieningen zouden er eventueel in het slachtbedrijf aangebracht moeten worden om vervroegd te kunnen slachten? Denk aan verlichting, koelcapaciteit.
- 9) Welke extra maatregelen moeten er eventueel genomen worden om het slachtproces soepel te laten verlopen?
- 10) Wat zijn de effecten van vervroegd slachten op de kosten die het bedrijf maakt?
- 11) Hoe wordt verwacht dat de rest van de keten (primaire bedrijf, transport, afnemers, export) reageert op het vervroegen van slachttijden?
- 12) Welke voordelen worden er gezien in vervroegd slachten?
- 13) Welke nadelen worden er gezien in vervroegd slachten?
- 14) In hoeverre wegen de voordelen van vervroegd slachten op tegen de nadelen?
- 15) Welke cruciale/kritieke functies zijn er binnen het slachtbedrijf, waarvoor een specifieke opleiding gevolgd moet worden? En hoeveel zijn hiervan?

Scenario's en vragen

Er zijn een vijftal scenario's opgesteld waarbij gekeken kan worden hoe vervroegd slachten er theoretisch uit zal komen te zien in die gevallen. Daarbij zijn vragen opgesteld die per scenario uitgewerkt dienen te worden.

Scenario's⁴³

- 6) Bij de huidige beleidsregel van 35°C wordt het één dag >35°C van **13:00 tot 17:00** uur.
- 7) Bij de huidige beleidsregel van 35°C wordt het meerdere dagen in een week >35°C van **13:00 tot 17:00** uur.
- 8) Als de beleidsregel van 30°C geldt, wordt het één dag >30°C van **11:00 tot 18:00** uur.

⁴³ De tijden waarop het boven een bepaalde temperatuur is, is gebaseerd op het rapport van Buro: Analyse dagen 30°C in periode 2019-2023. Rapport 17 april 2024.

Vervroegd slachten bij hitte - roodvlees

directie Slachttoezicht
afdeling Toezichtontwikkeling
& innovatie

Datum
09-12-2025

- 9) Als de beleidsregel van 30°C geldt, wordt het meerdere dagen in een week >30°C van **11:00 tot 18:00** uur.
- 10) Het wordt één dag van **11:00 tot 21:00** uur warmer dan de toegestane temperatuur voor diertransport.

De volgende vragen dienen per scenario beantwoord te worden:

- 1) Welke keuzes zouden er worden gemaakt over de slachttijden? Graag toelichten.
- 2) Op welk tijdstip zou het slachten (AM keuring) beginnen? Graag toelichten.
- 3) In hoeverre wijken het aantal slachturen bij de gekozen starttijd af van het reguliere aantal? En, wat is hiervan de reden?
- 4) Is er de wens om gemiste uren op een andere dag te compenseren? Zo ja, wanneer en hoeveel uren?
- 5) Hoe lang (aantal dagen/weken) kan het bedrijf dit scenario volhouden? Opeenvolgend of in een bepaalde periode.
- 6) Wat zijn de verwachte effecten van de gekozen starttijd op de eigen medewerkers? (zowel positief als negatief) Denk aan (mentale) gezondheid, welzijn en inzetbaarheid op zowel korte als lange termijn. Zijn er aandachtspunten waar rekening mee gehouden moet worden?
- 7) Wat zijn de verwachte effecten van de gekozen starttijd op het dierenwelzijn? (zowel positief als negatief)
- 8) Zijn er effecten voor de rest van het bedrijf waar rekening mee gehouden moet worden? Zo ja, welke? Denk aan het verwerken/uitbenen van karkassen.
- 9) Wat zijn de verwachte logistieke effecten in de rest van de keten? (zowel positief als negatief) Denk aan planning, automatisering, opslag, wensen aanvoerders/afnemers.
- 10) Welke externe factoren moet rekening mee gehouden worden? Denk aan vergunningen, klachten uit de omgeving.
- 11) Zijn er andere zaken waar rekening mee gehouden moet worden bij dit scenario? Zo ja, welke?